

TREBALL ESCOMBRARIES

1. *L'EMPRESA USA*

1. El Francisco i la María
2. La Diana: la dignitat primer de tot
3. El Dani i les seves reflexions
4. Toñi: estàs boja?
5. L'Antonio: a la recerca d'ocupació
6. El Titi: jornada laboral de XX hores
7. L'Emilio: el fix discontinu

2. *L'EMPRESA ABUSA*

1. L'Antonio: falta de respecte o falta de forces?
2. L'Ana: la il·lusió de transformar des de les coses petites
3. El José Luis: l'esperança que al final funcioni
4. Paco, el butaner
5. El Pepe, la Carmen i el "sopar de fraternitat" dels seus caps
6. L'Alex: avui no, demà
7. L'Emilio a El Corte Inglés

3. *L'EMPRESA S'AMAGA*

1. La Silvia: el "no-tracte" de treball com a nova modalitat
2. La Begoña: la inseguretat institucionalitzada
3. El Rafa: qui en té la culpa?
4. La Loli Ramírez: entre l'atur i el no parar
5. Les anades i vingudes del Juanlu

4. *CONCLUSIÓ "AQUESTS, NO SON HOMES?"*

QÜESTIONARI PER EL DIÀLEG

Totes les històries que segueixen són reals i van ser recollides entre l'octubre del 99 i el juny del 2000. Els nostres intermediaris han estat capellans obrers, i militants sindicals o de moviments d'acció catòlica obrera (JOC i d'altres).

Els protagonistes han estat lliures per escriure ells mateixos la seva història, o demanar que alguns amics els la posessin per escrit. També han estat lliures de mantenir els noms propis (de persones, empreses i ciutats) o per canviar-los o suprimir-los, si temien per la seva seguretat laboral.

Aquest Quadern només és una mostra. Raons d'espai ens han obligat a suprimir gairebé una tercera part dels testimonis recollits. Suggerim que, els qui el llegeixin i tinguin històries semblants per explicar, ens les podrien fer arribar a la pàgina "web" de Cristianisme i Justícia. Qui sap si, en el futur, en podria sortir un llibre més ampli!

Volem dedicar aquest Quadern a tots ells, la majoria dels quals ni tan sols els llegiran. Però mereixen la nostra gratitud i el nostre suport, perquè són les víctimes, i el revers d'aquesta Espanya que "va bien". (NB - La classificació, els títols i subtítols són de CiJ).

De la necessitat d'aquest Quadern en poden donar fe dos successos que ha conegut l'opinió pública en els mateixos dies en què el vam portar a la impremta: la increïble situació dels treballadors a l'empresa Doñana 2000 (que constitueix una excepció en aquests nivells d'inhumanitat, però en d'altres més suaus encara que igualment injustos), i el lema sindical per a la celebració de l'1 de maig: per un treball estable, just i sense riscos.

1. L'EMPRESA USA

1. El Francisco i La María

Viuen a Màlaga, on els vam anar a visitar diumenge. Per menjar només tenien un plat d'albergínies, les quals havien passat per ou i farina abans de fregir-les.

El Francisco té 40 anys. És un bon professional: és lampista i instal·lador de panells solars. La María és dos anys més jove que ell. Viuen en un barri obrer a prop de la via del tren, que fa tremolar la casa quan passa cada mitja hora. Tenen 4 fills: el petit de 3 anys i el més gran de 18.

Des de fa cinc anys, el Francisco està fix en una petita empresa. Però no treballa en cap lloc fix: va canviant segons on s'ubica l'obra a instal·lar. Ara treballa en un poble, a 50 km de Màlaga, on ha d'anar cada dia. Com que fa dos anys que se li va espatllar el cotxe i no se n'ha pogut comprar cap més, es desplaça amb autobús.

Per entrar a les 8 a la feina, s'ha de llevar a les 5 del matí. El primer tram del recorregut, des de casa seva fins a l'estació d'autobusos, el fa a peu per estalviar-se el bitllet. Des de Màlaga viatja a Vélez, amb els autobusos Portillo, i allà el recullen per portar-lo al poble on hi ha l'obra.

En teoria, treballa fins a les 6 de la tarda. Només para per dinar (menja el dinar que la seva dona li prepara cada dia, per evitar despeses). Però sempre l'obliguen a fer hores extres, no menys de dues cada dia. Torna a casa seva entre les 10 i les 11 de la nit. Sopa i se'n va a dormir.

La seva nòmina posa sempre la mateixa quantitat líquida: 120.000 ptes., que inclouen el sou, més les parts proporcionals de les dues pagues extres, més les dietes, els desplaçaments i les hores extraordinàries. És igual les hores que faci de més: sempre li paguen el mateix. Ha protestat diverses vegades i sempre li han contestat: "si no vols això, agafa la porta i ves-te'n".

Les seves despeses fixes: 35.000 de casa, unes 11.000 entre comunitat, llum, aigua i gas (el telèfon li han tallat per falta de pagament), i 20.000 en desplaçament a la feina. El que resta de la nòmina ha de servir per menjar tots sis de família, col·legis dels nens, vestits. El porter electrònic se li va espatllar fa mesos i, com que viuen en una sisena planta, has de trucar a la veïna perquè t'obri el portal d'entrada.

Però el pitjor és que l'empresa no paga puntualment. El mes de setembre passat, li van retardar el pagament de la nòmina fins a la segona quinzena d'octubre (sense interessos, per descomptat). Va haver de demanar que li deixessin diners. Entre broma i ràbia ens comenta que l'altre dia, a l'obra, van repartir participacions de la rifa de Nadal i no va poder comprar cap participació, ni de 250 ni de 500, perquè no disposava de diners. Al final, un company la hi va regalar.

A fi de portar alguns diners més a casa, els dissabtes i festius instal·la, a preu fet, les canonades de quartos de bany. Per un "complet" (aixetes, tubs del lavabo, banyera i bidet) paguen en el contracte 1700 ptes., de les quals l'empresa li'n dóna 700. Ens posa un problema senzill d'aritmètica: quant "complets" haurà d'instal·lar en un dissabte per poder guanyar 5.000 ptes., descomptant-ne el trasllat i el menjar?...

L'hem visitat en mal dia: la setmana passada, el seu amo el va obligar a rescindir el seu contracte de fix per un contracte en blanc. Ell s'hi va negar i, al final, va aconseguir un contracte "fins a l'acabament de l'obra". Va continuar batallant i l'amo li va dir: "això és el que hi ha, o acceptes o te'n vas". Va consultar-ho amb la seva dona. Com que està afiliat a un sindicat van pensar de denunciar-lo. Però van començar a avaluar els obstacles. Per a la tardança del judici, s'acostaven les festes de Nadal, no tenien diners al banc per fer front al mes o dos mesos que triga l'INEM a pagar l'atur, la

precarietat del treball a Màlaga, els seus quaranta anys, els quatre fills... Al final es va decidir a signar el contracte d'acabament d'obra.

Abans d'ahir, l'amo el va obligar a fer, fora de les hores de feina, uns "complets" de lampisteria a casa d'un amic que viu en una urbanització de moda de Màlaga (Cerrado de Calderón). El Francisco s'hi va negar, i l'amo li va assegurar que no li pagaria les feines que havia fet aquell mes durant els dissabtes i festius. Van estar a punt de pegar-se. I això que el Francisco és un home pacífic.

Ahir estava com derrotat, sense ganes de fer res. La seva dona l'animava. Esperaven l'any ve, que el fill acabés F. P. per muntar junts un taller. Però ja pensa que tampoc no li deixaran fer. I afegeix: "els meus dotze companys de treball estan més o menys com jo". I, parlant, va sortir la guinda final d'aquesta història. Fa quinze dies, l'amo li va proposar que, com que no tenia cotxe per desplaçar-se i ell acabava de regalar a la seva dona un cotxe (d'uns 5 milions de pessetes), havia pensat vendre-li el cotxe vell de la seva dona. Condicions del contracte: 400.000 que el Francisco li pagaria a poc a poc, quan pogués. Mentrestant, el cotxe continuaria a nom d'ella. El Francisco aniria fent les reparacions convenients a càrrec seu, i faria servir el cotxe tant per ell com per als serveis de l'empresa. Quan l'acabés de pagar, l'hi posaria a nom seu. En arribar aquí, el Francisco va perdre el control: "Punyeta! (cony!, collons!) No sé si és que em té per un idiota sense cervell, o per un venut sense dignitat". La Maria va comentar: "he conegut pocs homes més pacífics que el meu; però si algun dia fa servir la violència, a sobre diran que era un exaltat"...

2. LA DIANA: LA DIGNITAT PRIMER DE TOT

Sóc de Canillejas (Madrid), i aquí teniu la meva breu història laboral.

A la meva empresa faig tres feines i en cobro una. L'empresa és una immobiliària. A més de la meva feina, em toca fer la labor administrativa d'un local de nens del qual la meva mestressa és la propietària. A més vaig fent totes les coses personals de la meva mestressa (bancs, accions, hisenda...), i deixo de fer coses de l'empresa, per fer les seves particulars. Des del començament li vaig anar dient que sí a tot, sense que em costés gaire. Havia trigat molt temps a trobar feina, i el que més m'importava era conservar el lloc al preu que fos. Però amb el pas del temps m'anava "cremant més i més".

Vaig començar a aprendre el que és la dignitat en el treball. I m'adonava que jo no ho estava complint.

Després d'una revisió de vida en el meu grup de Canillejas, em vaig proposar negar-me a fer coses que no em corresponien, com anar a correus, o a recollir la seva Enciclopèdia, o a anar cada dia al banc a veure els moviments dels seus comptes, o servir d'enllaç entre el local de nens i ella, un llarg etcètera.

Només Déu sap el que m'ha costat. Però cada dia m'he anat negant a fer aquestes coses que em feien sentir com la seva "criada". Ara ja no vaig a correus a enviar cartes als seus amics, ni vaig al banc cada dia... Primer faig la feina de la meva empresa. Ella em pregunta si tindrà temps de fer tal o qual cosa, sense donar per fet que ho he de fer.

M'ha costat molt i em continua costant per la por de perdre la feina. Però el meu dilema era o fer això o sentir que perdia la dignitat. Si ella s'ho prengués bé, penso que d'aquesta història, en podríem aprendre molt, tant ella com jo.

3. EL DANI I LES SEVES REFLEXIONS

Hola. Sóc el Dani. Des de fa tres anys i mig treballo de vigilant de seguretat a Prosegur. Abans treballava a PRICA, després en una empresa de muntatge de persianes, i de promotor de bicicletes, també a PRICA. Fins que em vaig quedar a l'atur.

Durant un temps he buscat un treball que em semblés estable i digne. Quan estava a punt d'acabar la prestació de l'INEM, ja com a últim recurs, vaig entrar a l'empresa on estic ara, amb un contracte indefinit. Continuo buscant una altra feina, però totes les que trobo són temporals.

El treball a Prosegur és monòton però amb molta responsabilitat. No és que es treballi molt però si passa alguna cosa en el servei, tu n'ets el màxim responsable. I la responsabilitat no és fàcil quan ja portes treballant moltes hores (i el que és pitjor: nocturnes i en dies festius), i amb un preu molt baix per conveni.

El treball nocturn implica falta de relació social (grup, amics, família, parella...). I això, a la llarga, et condiciona la vida. Fins fa pocs mesos vaig estar en un servei molt precari: literalment a peu dret, al carrer, amb un torn de dotze hores de nit, i festius dia o nit. Per tot això vaig demanar que em canviessin de servei.

Després de molt de temps, aquest mes de setembre passat em van proposar el canvi. En aquest nou servei hi ha dos torns de vuit hores (un de tarda i un de nit), més caps de setmana de dotze hores. El local disposa d'unes condicions mínimes (garita, lavabo, calefacció...). El meu company de servei preferia treballar de nit i jo vaig agafar encantat el torn de tarda.

Però sempre hi ha d'haver problemes. Per poder tenir uns deu dies de festa mensuals, feia falta un company més. Si no, ens tocava treballar tots els dies del mes als dos que ja hi érem. L'empresa ens va prometre que entraria un nou vigilant, però després ens va anar fent passar amb raons. El novembre passat, després d'haver treballat seixanta dies seguits, continuàvem en la mateixa situació. Com que l'empresa em devia set dies de vacances, que no m'havia donat a l'estiu, els vaig demanar per al pont de la Immaculada. M'ho van confirmar sense posar-me entrebancs. Pocs dies després em diuen que no em poden donar aquests dies i que havia de continuar treballant. Portava treballant seixanta dies seguits.

No podia més. Vaig pensar que la meua salut era primer de tot. Vaig anar a cal metge i immediatament em va donar la baixa per estrès laboral. Després de cinc dies de baixa vaig tornar a la feina. Vaig insistir que em donessin els set dies de vacances que em corresponien com a treballador. Van dir que no em podien assegurar res, però al final me'ls van donar. He pogut descansar una mica. Però n'he tret aquestes conclusions que us vull comunicar:

A. Un jove treballador té una dignitat com a persona. I ha de mantenir-la costi el que costi.

B. Treballar és un dret, però mai amb excés.

C. Treballar massa hores et dona problemes i et deixa poc temps per ser persona.

D. Per treballar amb dignitat, he de canviar la meua realitat laboral.

4. TOÑI, ESTÀS BOJA?

Visc al Prat de Llobregat i milito a la JOC. Vaig començar a treballar a Iber-Swis Catering (que s'encarrega de la dotació dels avions d'Ibèria), el 15 de desembre de 1998. L'abril de 1999, em van fer signar la baixa voluntària, per fer-me indefinida i així poder rebre ells la subvenció. Vaig pensar que era il·legal però, quina sort!, ara ja no penso el mateix.

Faig torns (matí, tarda i nit) i canvio cada set dies. Se suposa que la rotació és 7 + 2, 7 + 2, 7 + 4, però això gairebé mai no es compleix. L'horari me'l donen dos o tres dies abans de començar cada mes, i per tant, és gairebé impossible planificar reunions (i encara menys sortides!) tenint només un cap de setmana lliure cada mes. El treball requereix bastant d'esforç físic, si més no a la meva secció. No sé si és per això, però cada vegada hi ha més gent de baixa (incloent-hi també les baixes per depressions i estrès laboral).

Com que l'empresa s'acull al conveni d'hoteleria, es treballa els 365 dies l'any, sense que cobrem més els diumenges i festius. El meu sou (que varia segons la nocturnitat) mai no supera les 120.000 ptes., netes.

Últimament, ha anat marxant cada vegada més gent, a causa d'una sèrie de factors que van, des de la mala organització de l'empresa (en l'any i mig que porta oberta, ja ha canviat sis vegades de director), fins a les condicions de torns, sou, no poder saber segur els teus dies de festa, i el poc respecte que tenen cap als treballadors. Només el mes de maig se'n van anar 28 d'indefinitos. I ja veurem els que se'n van, perquè quan parles amb els companys, veus que tots estan buscant una altra cosa. Deu ser per això que es creen tants llocs de treball...

Pel que fa a les vacances, en tenim 45 dies, ja que te'n donen un per cada dia festiu. Però ni tan sols això es fa per sorteig i, a més, ens les donen partides. Jo tinc aquest any la segona quinzena de febrer, la segona de juny i la segona d'octubre (l'any passat vaig tenir les primeres quinzenes). Tot un luxe per anar soleta pel món, ja que aquests dies, qui és que no treballa o estudia?

La conseqüència és que la meua vida social ha desaparegut, i la meua implicació a la JOC ha disminuït considerablement, atès que gairebé mai no puc assistir a les meves reunions de grup. La veritat és que si estava malament quan no tenia feina, crec que ara, amb feina, estic pitjor. I pensar que fa tres anys vaig acabar la diplomatura de Fisioteràpia! Però és així el mercat laboral.

Ara mateix penso que el pitjor és el fet d'estar indefinida. Que és curiós, no? Però es que quan ja et veus així, aprofites per demanar la hipoteca i comprar-te el pis. I, paf! Ja estàs atrapada. I el pitjor de tot és que ningú de la teua família no t'entén, i tots diuen: "que estàs boja? Com vols deixar un treball fix per un de temporal?"

L'ANTONIO. A LA RECERCA D'OCUPACIÓ

En lloc de la meua història explicaré la del meu germà Antonio. Ell ha fet la mateixa carrera i la mateixa especialitat que jo. Va acabar el novembre de 1999 i des d'aleshores ha estat buscant feina com un boig fins a mitjan març quan va començar a treballar de la seva feina amb un contracte de tres mesos. Ha estat el seu primer treball contractat. Havia estat fent classes particulars aquest any i l'any passat per pagar-se les seves despeses i, abans de les eleccions, va estar treballant 12 dies en publicitat del PSOE, carregant i descarregant camions, ensobrant, etc.

Treballava de les 9 del matí a les 12 de la nit a Écija. No sabia quant li pagarien ni quin era el seu horari. Tenia un descans per dinar, tot i que no va menjar gaire i amb prou feines parlava, només es dutxava i se n'anava a dormir. Hi va haver dies que ni va venir a dormir perquè no tenia temps d'anar i tornar. Això sí que és flexibilitat! Però necessitava treure's unes pessetones i la meua família ho entenia perquè era una situació conjuntural. A la meua mare només li preocupava que no li passés res a la carretera. Cadascú per on l'enfila!

El meu germà volia els diners per pagar-se els currículums i sobres que estava enviant a tot Espanya (10-20 cartes diàries), més cursos i viatges a Madrid, a Sevilla per fer les entrevistes (ja n'ha fet dues: en una no li han contestat des de fa dos mesos i, en l'altra, li han dit amablement que no coincideix amb el perfil de persona que busca l'empresa). També ho va fer perquè tenia ganes de treballar, la situació de parat li pesava massa. En la meua carrera la gent pensa que l'atur no és per a ells, durant molts anys, a les classes, s'ha estat preparant la gent per a bones ocupacions i de prestigi social. Ara bé, el qui no té contactes, ni terres, ha d'aterrar una mica i els costa.

La seva feina actual és de control de qualitat d'almàsseres, a la província de Tarragona. Va treballar per a la federació andalusa de cooperatives, que té un projecte de cooperació amb la catalana. Va aconseguir la feina perquè un amic seu hi treballava i necessitaven algú immediatament. El van cridar un dijous a la tarda perquè hi anés el dia següent a signar el contracte per començar el dilluns i que li expliquessin la feina que havia de fer a Tarragona i tornar el dimarts al vespre. Li exigien tenir cotxe i fer tot el trajecte amb cotxe des de casa fins a Tarragona perquè, un cop allà és anar d'una almàssera a l'altra amb el cotxe tot el dia. Li havien donat el carnet feia dues o tres setmanes. Però hi va arribar viu.

Allà ara té un horari de 9 del matí a dos quarts de nou del vespre, de dilluns a dissabte, s'atura a dinar durant el camí i dorm en un hotel. Normalment, està tan cansat que se'n va a dormir a dos quarts de deu o a les deu. Li paguen bé (no tan bé perquè fa moltes hores) i li paguen totes les despeses, el treball en si està bé i és de la seva especialitat. El problema és l'idioma: gairebé tots parlen català entre ells i amb ell i ha de demanar que li ho tradueixin al castellà. Només s'hi estarà unes setmanes, perquè quan torni se n'anirà a Sevilla. Va agafar aquesta feina perquè era l'única que li havien ofert.

Ell aspira a un treball de projectista, de fer projectes, és el que li agrada, però creu que trigarà bastant de temps a aconseguir-ho i es conforma a treballar d'enginyer agrònom, encara que sigui un dia aquí i un altre allà, perquè el que crec que té molt clar és que no vol tornar a quedar-se a l'atur. Té moltes ganes d'independitzar-se i la situació de no trobar res el va minant per dins. Li canvia l'humor i se sent completament inútil.

6. EL TITI: JORNADA LABORAL DE XX HORES

Actualment treballo de vigilant de seguretat. És curiós, però em fa gràcia sentir això de la reducció de la jornada laboral a 35 hores. I no és per res, sinó perquè la meua jornada laboral és de 84 hores setmanals. Això em recorda allò que diuen que s'ha de treballar per viure i no viure per treballar.

Per més burla cap al treballador, el nostre empresari "regala" als vigilants de seguretat un contracte de mitja jornada, "segons conveni"; això sí, el conveni només està en els papers, perquè el que és al carrer, jo encara no he tingut el gust de conèixer-lo.

Els caps de setmana són els més "divertits". Això del descans sembla que no és per nosaltres, ja que no hi ha personal i mai no els lliures. Si els lliures, al cap de poc: "ring, ring": Si us plau!, pot cobrir el servei següent? Com que avui no fa res, hem pensat que vostè...

La conclusió que en trec és la següent: els joves hem oblidat el que és la lluita. El senyor president ens diu: "España va bien", però la realitat és que els joves ho tenim molt difícil per treballar, perquè unes vegades per por a la desocupació i, d'altres, per no valorar-nos a nosaltres mateixos, callem i el fet de callar mata lentament.

Escric aquestes reflexions durant un servei, el 4 de gener del 2000 a les 4,37 de la matinada. Dedico a tots els empresaris, sobretot si es diuen cristians, aquella frase de J. Cardjin: “un jove treballador val més que tot l’or del món”. Adéu a tots els meus companys. Titi (JOC de Cadis).

7. L’EMILIO: EL FIX DISCONTINU

Actualment, treballo a la multinacional PEPSI, on porta ja vuit anys, però no d’una manera contínua, sinó entrant i sortint constantment, segons les necessitats de producció. Els primers anys vaig ser-hi amb “contractes de campanya”, que tenien una durada màxima de vuit mesos, encara que després et podien ampliar per “ampliació de campanya”.

Des de fa quatre anys tinc un contracte de fix discontinu. Això vol dir més o menys, que tens els mateixos drets que un de fix en plantilla (antiguitat, acomiadament...) però *només els mesos que treballis*, que poden ser 6, 7, 8... fins a 11 mesos i tres setmanes l’any, com a màxim. Hi ha una llista de fixos discontinus per antiguitat, i els van cridant per ordre segons les necessitats, i alguns treballen l’any sencer, i d’altres, 5 o 6 mesos.

A la pràctica, hi ha d’altres diferències amb els fixos. Una és no poder tenir vacances, atès que l’empresa decideix sobre la marxa, si les tens o te les paguen, fet pel qual no pots planificar-te res. En tots aquests anys jo solament he tingut una setmana a l’estiu, però no una cada any, sinó una setmana en període d’estiu en els vuit anys.

La jornada laboral és de vuit hores seguides en torns rotatius de matí, nit, tarda. Les condicions pel que fa al sou, drets, permisos, conveni col·lectiu, em semblen bones en teoria, sobretot si les comparo amb altres situacions que conec. Dic en teoria perquè després, a la pràctica i en el dia a dia, es donen casos i interpretacions de tots aquests drets que em fan veure que totes aquestes condicions no són tan bones. Per exemple: encara que tinguem 15 dies per matrimoni, conec com a mínim quatre casos de companys (casualment fixos discontinus com jo) que han tingut problemes en agafar els 15 dies sencers. En el meu cas, als tres dies de comunicar que em casava em van donar la carta d’acomiadament: “coincidències de les baixades sobtades de producció”...

Com més nou ets, et posen més problemes com el de l’exemple, o la gent s’atreveix menys a reclamar el que li pertany. En aquesta situació hi ha uns 50 companys més, per tant, l’empresa no ha de fer gaires planificacions: et criden tres dies abans de començar i et donen l’acomiadament amb tres dies de permís...

2. L'EMPRESA ABUSA

1. L'ANTONIO: FALTA DE RESPECTE O FALTA DE FORCES?

T'hi has fixat? -em diu l'encarregat referint-se a l'Antonio-. Ja no s'aixeca com abans quan passo jo.

Efectivament, l'Antonio està assegut en un "palet". Són les 12. A l'agència de transports on treballem, el matí ha estat mogut. Des de les 7 no han parat d'arribar camions. Sempre amb pressa. Per què serà que sempre hi ha una mercaderia que s'ha d'entregar amb urgència?

Fa calor. L'espai de la caixa del camió és petit i el toro vinga entrar i sortir. Hi ha aquesta pols negra, una mica sufocant, que caracteritza totes les agències amb instal·lacions una mica velles.

Ja ni ens recordem del temps que portem sense parar els 20 minuts de l'esmorzar. De tant en tant, aconseguim que algú vagi al bar més proper amb la llista d'entrepans i cafès que després, a peu dret i entre caixa i caixa, ens mengem de pressa. A l'encarregat no li agrada veure el que ell anomena irònicament "tertúlies del Café Pombo" (nom d'un vell cafè popular de la nostra ciutat).

I és veritat: l'Antonio ja no s'aixeca. Malgrat que només en té 27 i està fort i compacte, té pinta de cansat. Porta ja gairebé dos anys a l'agència. Té un contracte de mitja jornada, tot i que treballa des de les 8 del matí a les nou del vespre. Cobra 74.000 ptes. El mateix amo reconeix que és competent i treballador. Potser per això li acostuma a dir com a premi: "No et preocupis, Antonio, ja saps que les coses estan fotudes. Quan ens estabilitzem et faré un contracte normal". Però ja han passat gairebé dos anys.

L'Antonio fa temps que es vol casar. Té mig emparaulat un pis petit en un barri popular i es passa el dia fent comptes. Fa cosa de sis mesos va venir molt content: "he trobat una feineta!". Aquestes coses a l'agència se celebren:

- No fotis! Què és el que has trobat?
- Treballaré en una gran superfície comercial. La meva feina és reposar els productes que falten.
- Ens deixes, doncs?
- No, treballaré de les 10 de la nit a les 2 de la matinada. Et fan un contracte de 4 hores i et paguen 50.000 ptes. El més emprenyador és que també s'ha de treballar els dissabtes al matí.

I torna a fer números: ja són 124.000 ptes., al mes. Potser podré pagar les 45.000 del pis. I "em podré casar!" L'Antonio ja porta sis mesos així. De 8 a 21 i de 22 a 2. Són 17 hores diàries, més 4 els dissabtes. 124.000 pessetes!

L'Antonio estava assegut quan va passar l'encarregat. Potser perquè ja no som capaços de posar-nos drets. Mentrestant, aquests dies es torna a parlar de les 35 hores setmanals. La Junta d'Andalusia ho aprova. Els sindicats ho proclamen pels carrers. Es recullen signatures per a la proposta de llei... I l'Antonio, el Miguel, el Josemari i tots els meus col·legues i jo mateix ens sentim ofesos i insultats. Per què no aconseguim primer les 40 hores?

2. L'ANA: LA IL·LUSIÓ DE TRANSFORMAR DES DE LES COSES PETITES

Hola! El meu nom és Ana del Castillo. Tinc 25 anys i visc al barri Lucero, un barri obrer del sud de Madrid. A casa fan falta diners a final de mes, i cal que jo hi aportï alguna cosa. A més, tinc parella, i això suposa que tinc una mica més de pressa per l'entrada d'un pis.

Treballava en una fàbrica d'electrònica des de feia dos anys i mig, amb un contracte de final d'obra. És a dir, que em podien fer fora en qualsevol moment com, de fet, ha passat amb mi i amb altres companys. Era un subcontracte d'empreses més grans (com Ericsson, AT&T, Siemens i tot el que troben). A aquestes els surt més barat contractar empreses com aquella on jo vaig treballar, que pagar hores extres als seus treballadors. Cosa lògica en les condicions que teníem nosaltres.

Així, funcionàvem per comandes. Només érem un número productor. Havíem de produir en quantitat i qualitat, millor fins i tot que les màquines: perquè si una màquina s'espatlla s'han de gastar diners per reparar-la, mentre que a nosaltres no ens pagaven la baixa. L'any passat, per exemple, vaig agafar una grip horrorosa i vaig faltar un dia!, perquè gairebé no em podia moure. Vaig portar la baixa del metge, però em van treure el sou d'aquest dia a final de mes.

La meua empresa té quatre naus separades. Els amos intentaven per tots els mitjans que no hi hagués comunicació entre companys i companyes de naus diferents. Primer ens van dividir a l'hora de l'entrepà: al principi ens el menjàvem tots junts; bé, doncs, ens van obligar a menjar-nos-el, a la meua nau a 1/4 d'11, els de la planta de dalt a 2/4 d'11 i els d'enfront a 3/4 d'11... Tot i així, i com aquell que res, vam començar a menjar-nos l'entrepà a 2/4 d'11 amb els de dalt i vàrem continuar així.

Després ens van treure la màquina de cafè perquè "perdíem molts diners i, a més, formàvem grups grans". Un dia, en arribar a la feina, ens vam trobar sense la màquina. I és que l'arma més poderosa de què disposen els empresaris és "divideix i venceràs": si no parles amb els teus companys, si no saps res de la seva vida, no t'importa gaire el que els pugui passar.

Tot això em va fer plantejar la meua petita acció (petita perquè un xicot va intentar fa temps formar un comitè d'empresa i el van acomiadar el dia següent). Em vaig proposar formar grupets sempre que pogués. Prenia cafè d'amagat al vestuari, amb un grup d'unes set noies d'una altra secció; cada setmana una de nosaltres portava un termos. Només van ser uns minuts en els quals unes vegades parlàvem sobre el treball i posàvem a parir els amos; d'altres, parlàvem d'algun tema d'actualitat, o ens limitàvem a beure'ns el cafè en silenci, perquè just en aquest moment, l'encarregat estava fent-se el pesat. Jo intentava provocar converses sobre la feina, quan feia temps que no en parlàvem. Una vegada gairebé ens enxampen. Però una de les noies va dir: "que entrin i ens treguin a totes set de cop. Així tindran l'excusa perfecta".

També l'entrepà me'l menjava amb les noies de la meua secció i amb unes altres dues, la Mónica i la Manuela, que estaven en una altra. En aquest moment intentava fer el mateix encara que fos molt més difícil: atès que menjar-te l'entrepà i parlar en quinze minuts resultava gairebé impossible. Tot això ho anava reflexionant tant a casa com amb el meu equip. I buscava respostes per a una situació d'aquestes que, quan només estàs estudiant, et sembla impossible que es pugui produir.

3. EL JOSÉ LUIS: L'ESPERANÇA QUE AL FINAL FUNCIONI

La meva feina és una de tantes, ni més precària ni menys que les altres. Vaig començar a treballar als 19 anys en una botiga d'animals i, actualment, en compliré 21. No és que sigui una feina molt difícil, però sí molt cansada, ja que has de donar la cara al públic i netejar moltíssim: ja se sap què és encarregar-se dels animals. Vaig començar cobrant 60.000 ptes. I treballant tot el dia de dilluns a dissabte. Tenia contracte d'aprenentatge que és un dels pitjors contractes que hi ha. I, a més, un encarregat que no feia res i jo que m'encarregava de tot. En el temps que porto han passat ja cinc treballadors i tots se n'han anat pel mateix: la duresa de la feina i el caràcter de l'encarregat. No és que sigui una mala persona, però és ben poc sociable i d'aquests que mai no t'agraeixen res.

Sé que hi ha gent que està pitjor que jo. Suposo que si no m'han tret és perquè no els disgusta la meva manera de treballar, encara que jo lamenti la falta de comunicació amb el meu cap. Però, encara que això em fa sentir malament, no és un dels meus problemes més grans. La meva precarietat més gran és el temps: no sé mai a quina hora sortiré, no hi ha una hora fixa. És terrible no saber de quan temps disposes per a tu mateix. Però encara és pitjor que totes les hores que dediques a acabar coses fora de l'horari no són pagades ni agraïdes per l'amo. Segons ell, és la meva obligació.

Ara començat a fer la Prestació Social en un club de jubilats. Això em comporta més temps lliure, però em parteix tota la feina, ja que ara podria estar cobrant 90.000 ptes. I només en cobro 53.000 (mitja jornada). Em fastigueja molt haver de fer la prestació en un moment en què els joves busquem un treball més digne, i això ens parteix del tot.

En resum: hem d'aguantar moltíssimes coses en els nostres llocs de treball, però cal saber lluitar contra aquestes precarietats amb molta paciència. Espero que al final funcionarà.

4. PACO, EL BUTANER

És conegut al barri perquè el seu gran bigoti, la seva pinta malgirbada, la seva afició a la cervesa i les batusses d'algunes de les seves nits, fan que no passi desapercebut.

Però, a més, el Paco és butaner. Cada matí arriba el camió, i l'entrexocar-se de les bombones per advertir-nos de la seva presència, s'afegeix als sorolls del barri. Des dels balcons van demanant les bombones, mentre que el Paco i els altres tres companys més joves, van apuntant les comandes. La resta consisteix a córrer i fer el nombre més gran d'entregues possibles. Si hi ha sort, pot ser que es buidi el camió i es pugui anar novament a carregar a la tarda. Així hi haurà la possibilitat d'un nou repartiment.

Els companys del Paco són joves, algun d'ells és molt jove. Els veus carregant dues bombones ben plenes. El Paco ja no hi pot: està prop dels quaranta anys i només les pot carregar d'una en una.

Porta molts anys en això del repartiment. Al començament, esperant que sortís alguna cosa millor per poder deixar-ho. Després somiant que potser un dia podria tenir un camió propi de repartiment, i un contracte amb l'empresa subministradora. Ara ja està resignat: on puc anar? Qui em donarà feina?

El Paco guanya 15.000 fixes al mes, més les propines. Cal aclarir que els grans genis que marquen els preus del butà sembla que es recordin d'ells. Ja que sempre posen un preu que ajudi a deixar "l'escaig" com a propina. Si la botella val 1.130 ptes., qui no deixarà les 70 de canvi com a propina?

Així, entre un dia i un altre, es treu al voltant de les 3.000 ptes. No és gaire però ajuda a anar tirant. És clar que no hi ha seguretat social, ni contracte, ni seguretat en el treball.

Tampoc no és capaç de saber quant guanya el seu amo. S'imagina que molt. Però és menys capaç d'imaginar-se el que guanya Repsol i les grans companyies. "Pa què?". Ell ja té les seves propines.

Ens havíem citat en un bar. Aquell dia no feia bona cara. L'amo li acabava de dir que no estava content d'ell, que canviava o se n'anava al carrer.

Últimament, havia tingut diverses batusses amb els seus companys: "*com que poden córrer més que jo, reparteixen les comandes que jo he anotat*". I mentre tornàvem a casa anava dient: "*Quina mala sort, home! Sembla que tots els inspectors de treball, tots els polítics, tots els responsables de Repsol..., visquin a cases amb instal·lació de gas natural*".

EL PEPE, LA CARMEN I EL SOPAR DE "FRATERNITAT" DELS SEUS CAPS

El Pepe treballa els matins de delineant en una empresa, on fa cinc hores i n'hi paguen tres. No està contractat ni assegurat. A la tarda va a una altra empresa on li paguen quatre hores i en treballa cinc. Aquí sí que el tenen assegurat.

A cada empresa cobra 45.000 ptes., però mai no les veu juntes. A la feina de la tarda li paguen puntualment. A la del matí, quan li convé a l'amo. Aquest té per norma, entre d'altres, no pagar-li ni a final de novembre ni de juny, a fi d'acumular aquests pagaments amb els de desembre i de juliol, perquè sembli que li doni les pagues extres de Nadal i juliol. Així no veu la manera d'organitzar l'economia de la seva família. I les dues últimes setmanes de juliol i desembre ho passen fatal.

Viuen en una barriada de treballadors. Un carreró que van tancar fa temps i li van posar un sostre d'uralita. Hi viuen diverses famílies. I no és aquest l'únic nucli que viu així, entre els luxosos pisos que es van construir a Màlaga. El Pepe encara es pregunta com és possible que treballant 10 hores cada dia no hi hagi manera de sortir d'aquest forat. I encara ha de donar gràcies a la solidaritat d'amics, veïns i familiars. Com dóna gràcies, també, quan té un dissabte lliure, ja que els treballa gairebé tots.

El Pepe i la Carmen tenen cinc fills. El més gran de 16 anys i la petita de cinc. Per la humitat del lloc on viuen, tots tenen asma. Els pares volen que els seus fills no faltin a classe. La Carmen fa feines per les cases, amb la dificultat d'haver d'atendre els nens, sobretot la petita. Tots ells necessiten ulleres, i tampoc no tenen un mínim espai per fer els deures a casa. Es cuiden els uns als altres mentre els pares treballen. I, de vegades, els veïns també els ajuden.

El Pepe ha intentat dialogar amb els seus caps per suavitzar les seves condicions de treball. Però és inútil. S'ha plantejat moltes vegades denunciar la seva situació laboral. Però sap que hi ha "l·listes negres", que se li tancaria la possibilitat de treballar en el sector i que, amb 42 anys, no li serà fàcil trobar una altra feina. I són molts de família. Ell no té títols ni carrera; però és espavilat, ha après a fer servir l'ordinador i podria fer treballs més qualificats. Però, qui correrà aquest risc? Tots els seus companys de feina estan en la mateixa situació, malgrat que el ram de la construcció està fent la puja.

Els seus caps tenen el benèfic costum de portar els empleats amb les seves dones a un sopar que anomenen "de fraternitat", uns dies abans de Nadal. Allà no hi estalvien despeses i els parlen a tots de tu. Alguns d'aquests caps són gent important en el desenvolupament democràtic de la ciutat. Si més no, quan surten a la televisió, ho semblen.

Però, és clar: una cosa és dir i una altra fer. O donar un treball digne.

6. L'ALEX: AVUI NO, DEMÀ

L'Alex té 17 anys i aquesta espècie d'alegria innocent que molt pocs (vivint on ell viu) són capaços de mantenir.

Viu en un barri marcat. No hi ha gaires joves que treballin. Qui més qui menys es busca la vida ficant-se en tripijocs. Que si una mica de droga, que si alguna cosa “trobadia per casualitat” al carrer. L'escola ja fa anys que va deixar de ser un punt de referència.

La seva família és una més del barri. Quatre germans més joves. El seu pare condueix un petit camió de repartiment, contractat per un amic. S'arreglen més o menys amb els papers. Uns mesos de contracte li permeten sol·licitar l'ajuda familiar. Fet que suposa una ajuda a les 110.000 que cobra.

La vida a casa no ha estat fàcil. El pare, algunes temporades, ha estat molt agressiu i violent. La mare s'ocupa de la casa i dels fills, i sovint porta a la cara les marques d'una tristesa profunda.

És cert que l'escola no li va agradar mai. Amb prou feines ha aconseguit sumar i restar i llegeix amb dificultat. Però ell argumenta: “i això, de què serveix?”

El pare, que coneixia gent de l'empresa, li va aconseguir un raconet. I estava content, mai no va malament una ajuda a casa.

- “Mira, li va dir l'amo. Li farem un contracte d'aprenent de mitja jornada i més endavant, si val, li farem un contracte en condicions. Li donaré 65.000 ptes. L'horari, ja saps de sobra com funciona el transport: fins que s'acabi la feina”.

I aquí el tenim fins que s'acabi la feina. Uns dies són les 9. La majoria 2/4 de 10 o les 10 de la nit. La incorporació va ser immediata. I l'amo el va enviar a parlar amb l'encarregat perquè li donés permís un matí, per anar a l'oficina de l'INEM i poder arreglar el contracte.

Un dia i un altre, l'Alex en parlava amb l'encarregat. “Avui no pot ser. Ho tinc molt complicat. A veure si demà tinc un forat”.

Portava ja més d'un mes treballant amb nosaltres quan una tarda -quina cosa més absurda!- amb el moll ple de mercaderia, el toro fent marxa enrere li ha enganxat un peu. L'Alex estava agenollat “enganxant un palet”, quan el toro li ha passat per sobre. Les sabatilles d'esport no li han protegit gaire el peu. I se li veu inflat i amb mala pinta.

En aquests casos sempre s'organitza un gran enrenou. L'amo es posa molt nerviós. (Acaba de fer un curs de seguretat i higiene en el treball i està -segons que ens deia- “molt conscienciat”.) Tant, que ara s'ajup a terra al costat de l'Alex:

“Mira, Alex, com que no hem tingut temps d'arreglar els papers, en lloc de portar-te a la Mútua et portaré a l'hospital. Però recorda: tu al metge li dius que has caigut de la moto. Et preguntí el que et preguntí, tu li dius que has caigut de la moto. Per sort, no ha estat gaire greu. “Dos ossets trencats. Un mes a casa i oblidat”.

I tant que oblidat! L'Alex porta dos mesos de baixa. L'empresa no li paga un duro. I el seu lloc ja l'ha ocupat un altre. Són exigències de la feina. Al nou ja l'han assegurat...

De vegades, després del treball, prenent alguna cervesa, hem parlat de les normatives de “prevenció de riscos laborals”. Deu ser una cosa per a les grans empreses.

Perquè, aquí, nosaltres i els nostres veïns de les naus del polígon El Viso, mai no les hem vist. També diuen que tota empresa ha de tenir un “pla” de seguretat, i que seran controlades i, si cal, multades amb fortes sumes.

“Deu ser veritat, tio! -Va bromejar l’Alex-. No veus quina cara d’“espantats” fan tots els caps?”... I després m’explica les seves conclusions: si col·labores amb la droga, guanyes molt més. Té els seus riscos, però tampoc no són menors que els del treball...

7. L’EMILIO A EL CORTE INGLÉS

Per començar, no sé ben bé quina és la meva situació actual ara mateix, tot i que pensant-ho bé podria ser una barreja d’experiències entre la del parat i la de l’estudiant. Coincideixo en molts punts amb el guió dels parats, i també amb el dels estudiants.

Ara mateix estic fent un curset d’instal·lacions industrials, que està bastant relacionat amb els estudis que vaig fer, de formació professional d’electricitat. Potser m’he de sentir privilegiat per fer aquest curset ja que abans vaig estar treballant d’electricista a El Corte Inglés, durant cinc setmanes, preparant la il·luminació de Nadal de la façana i l’“arbret”.

“Que bonic!, que bé que ho ha fet El Corte Inglés!, són únics!” Suposo que això ho diria la gent el dia de la inauguració, però el que ells no sabien és que durant cinc setmanes vam estar-hi treballant cinc persones dotze hores, amb una sola hora per menjar i descansar. “Que bonic!”, no? Les cares, el cansament, la pressió per acabar aviat, pensar que dels cinc que vam entrar, dos se n’anirien al carrer, menjar fora de casa, descansar sobre fustes, els milers d’autobusos d’anada i tornada, veure poc la teva família i menys els teus amics, els caps de setmana aprofitant-los al màxim per passar-s’ho bé, però no gaudint del descans sinó del consum... Així cinc setmanes.

La veritat és que no em va fer cap gràcia que se m’acabés el contracte però, d’altra banda, m’anava molt bé sortir de la rutina que podria haver estat perjudicial per mi.

Ara com que estic en el curset, aprenent, passant-m’ho bé amb l’altra gent que he conegut, rebutjo algun treball per acabar la meva formació, però alhora tinc la incertesa de saber què em trobaré després del curset. Mentre el faig reparteixo propaganda d’una manera esporàdica, cosa que m’aporta alguns dinerets, just per tabac, cafè i poca cosa més, i veig la gent jove, i no tan jove, repartint per les bústies.

Per acabar la meva monografia, penso com està la situació per a tota aquesta gent jove i em preocupa, en especial aquests que cada vegada tenen menys aspiracions i perspectives, que es conformen amb el que sigui i no es preocupen de res.

3. L'EMPRESA S'AMAGA

1. LA SILVIA: EL "NO-TRACTE" DE TREBALL, UNA NOVA MODALITAT

Estimats amics: sóc la Silvia Kalero de Basauri. Vaig començar a treballar a finals de setembre de dependenta en una fruiteria. Abans vaig tenir una xerrada amb l'amo i em va comentar que bé, que el meu treball no consistiria solament a atendre el personal. També hauria de reposar les existències quan fes falta. Em va tenir dos dies de prova i després vaig començar a treballar.

Tens tantes ganes de trobar "alguna cosa" que acabes acceptant el que sigui. El meu horari, en principi, seria de 8 a 14 i de 17 a 20, més els dissabtes de 8 a 15. Tenia un contracte durant tres mesos, per cobrar 105.000 ptes.

Per situar-vos una mica diré que hi treballàvem sis persones. Era, per dir-ho així, un negoci familiar: l'amo, la seva dona i el germà d'ella amb la seva dona. Més la Lola, el David i jo. Eren joves i això ajudava a portar-se bé amb tothom. Però vaig fer més amistat amb la Lola, que era una altra infeliç com jo.

La Lola hi portava treballant un any i em va comentar com estava la situació: nosaltres no teníem dret ni a una petita pausa matinal, mentre que les altres sí que n'hi tenien. Als quinze dies d'aquesta conversa, li vaig comentar a la Lola que havíem de parlar per obtenir aquesta petita pausa, que era ben merescuda. Ens vam armar de valor i li vam demanar a l'amo si ens podria donar 15 minuts al matí, per descansar una mica i poder prendre alguna cosa calenta. No ens va ser gens fàcil però ho va acceptar.

Per por o per formació, em considero una persona responsable. De manera que els meus quinze minuts els portava al peu de la lletra. Tanmateix, com que a les nou del matí hi havia poca gent, va començar a dir-nos que anéssim a esmorzar a aquesta hora. Jo havia esmorzat que faltaven deu minuts per les vuit i no em venia de gust. Però si no hi anaves a aquesta hora, després ens havíem d'atenir a les conseqüències, i es podia fer la una del migdia sense haver anat a esmorzar.

Vam aguantar així. Però les hores de tancar van començar a endarrerir-se: havíem de treballar fins que li donés la gana de baixar la persiana. I a l'hora de cobrar et muntava el numeret: un munt de comparacions amb els altres companys de feina que, a excepció de la Lola, no treballaven les deu hores al dia que arribàvem a fer nosaltres. Calia treballar competint. I ell no volia reconèixer que, si hi havia dies en què baixaven les meves vendes, era perquè havia passat mig matí reposant gènere, perquè la que se n'havia d'encarregar no ho feia.

Va anar passant el temps i jo veia que era massa. En parlava amb la Lola que estava en la mateixa situació. Li vaig dir que, quan anés a cobrar, li proposaria que ens donés almenys una tarda lliure. Jo crec que no demanava gaire. Però quan li ho vaig dir es va posar fet una fera. Al final, va dir que s'ho pensaria.

Al dia següent al matí, ens va dir a la Lola i a mi, per separat, que d'ara endavant aniríem a treballar només de dilluns a divendres al matí i cobraríem 55.000 ptes., al mes. Que si volíem continuar, bé. I, si no, que ja sabíem on era la porta. Ens va agafar per sorpresa i vam acceptar totes dues. Ell va agafar unes altres dues noies per treballar a les tardes. Vam continuar així fins al 16 de gener, que acabava el meu contracte.

Aquest dia em va dir que quan acabés la feina que anés al seu despatx. Quan vaig arribar vaig veure que tenia la carta d'acomiadament sobre la taula. Em va dir que ja no em renovaria. El que em va irritar més és que ni com a persona em va poder donar les raons de per què no em renovava.

Jo no vaig dir res. Vaig signar i me'n vaig anar. La Lola encara continua, ja que el seu contracte era d'un any. No sé si quan acabi també l'acomiadaran, o si espera que el meu exemple li serveixi d'avertència.

2. LA BEGOÑA: LA INSEGURETAT INSTITUCIONALITZADA

Tinc 24 anys i visc a l'Hospitalet de Llobregat. Als 16 vaig haver de deixar els estudis i anar a treballar, per una difícil situació laboral: el meu pare estava tramitant la baixa per llarga malaltia, i estàvem vivint a casa de la meua àvia, perquè estava malalta i necessitava vigilància les 24 hores del dia. La família em va demanar que "fes alguna cosa".

Dels 16 als 18 vaig estar treballant a diversos llocs, sempre sense contracte i amb unes condicions bastant dolentes. A partir dels 18 la cosa es va complicar, ja que no hi va haver manera de trobar res. Vaig aprofitar l'atur per treure'm el graduat escolar, sense parar de buscar feina, enviant currículums i fent aquestes entrevistes la frase típica de les quals és "ja t'avisarem", però mai més no en tornes a saber res.

Hi ha moments en què t'enfones, penses que no vals per res, et deprimeixes, et poses de mal humor, i ho paguen la família i els amics, que són els qui, en realitat, sempre et donen suport i t'ajuden a tirar endavant. Per què ha de ser així la vida?

Durant aquesta mala temporada també em van oferir fer un curset de cambrera, que acabava amb dos mesos de pràctiques en un hotel. Vaig acceptar. Vaig pensar que aquests mesos em servirien d'alguna cosa. I els matins agafava la meua carpeta amb els currículums i vaig recórrer tots els hotels de Barcelona i hi vaig deixar el currículum. D'alguns em van cridar per fer-me entrevistes, d'altres rebia una carta amable dient que no necessitaven gent.

A poc a poc, et vas desanimant cada vegada més, tot i que sense deixar de buscar. Un dia vaig trobar un anunci que deia que s'estava construint un hotel i necessitaven gent per formar-la i agafar-la de plantilla. Hi vaig anar, però em vaig trobar amb més de 50 persones... Ens oferien un curset de dues setmanes per servir banquets i, al final del curset, un dia de treball en un hotel sense cobrar.

En realitat, es tractava d'una empresa de càtering que buscava cambrers. No en vaig tornar a saber res més fins que, dos anys després, em van cridar per treballar..., un cap de setmana!

Després he treballat de repartidora de propaganda durant un any i mig fins que, per una ETT, vaig entrar en una bugaderia amb el meu primer contracte. Ara tinc un any de contracte, però sempre amb la mateixa incertesa: "i quan acabi, què?" I amb la mateixa pregunta: "ha de ser així la vida?".

3. EL RAFA: QUI EN TÉ LA CULPA?

Tinc 30 anys i visc a Còrdova. A la meua edat hauria d'estar estabilitzat laboralment, amb la vida suficientment enfocada per cobrir les necessitats i poder-la compartir amb algú.

En els meus pocs anys he fet moltíssimes feines: repartidor (30.000 ptes./mes), auxiliar administratiu (contracte no renovable des del començament), magatzemista (em van acomiadar sense motiu, al meu entendre), un contracte per ETT de 400 ptes./hora i d'altres esporàdics de dies o per temporades.

La constant de la meua vida és la inestabilitat, i això condiciona molts altres aspectes vitals: poca motivació, desesperança, desil·lusió. Moltes vegades vaig pensar

que era jo qui no servia. Em sentia inútil, estava pessimista i descarregava el meu mal humor sobre la família, els amics i les amigues.

La meua situació es va convertir en un malson, fins que vaig anar contrastant la meua experiència amb la d'amics, i vaig començar a descobrir que potser no n'era jo el culpable.

Vaig anar sabent que a Espanya hi ha un gran índex d'atur, sobretot a Andalusia. Que Còrdova acaba de superar Cadis en la taxa d'atur i en el fet de ser la província amb menor creixement econòmic d'Espanya (i, per descomptat, d'Europa). Que el govern tampoc no fa res per pal·liar aquesta situació: les despeses militars o l'imperi futbolístic li convenen més que subvencionar llocs de treball als parats o generar salaris socials.

Les experiències dels meus amics tenen moltes coses en comú amb les meves, sobretot la inestabilitat i la resignació. No parem de bellugar-nos enviant currículums a diverses empreses, encara que no serveixin més que per engruixir carpetes. Després ens n'anem a recollir l'oliva i, quan acabi, una altra vegada a l'atur.

Ara tinc un contracte de sis mesos com a administratiu en una empresa. Ja visc la incertesa de si em renovaran o no. És una situació que afecta moltes persones, tant estudiants com treballadors.

Som nosaltres els qui hem de denunciar aquesta realitat.

4. LA LOLI RAMÍREZ: ENTRE L'ATUR I EL NO PARAR

La Loli és la meua veïna. Té 35 anys i actualment està tramitant la separació legal de l'Enrique, el seu exmarit. Té 2 fills, l'Adrián d'11 anys i l'Álvaro de 6. La Loli porta 7 anys a l'atur fent feines eventuais, sobretot netejant cases particulars.

La seva formació és àmplia: té un títol d'auxiliar d'infermeria i jardí d'infància, a més de molts cursos relacionats amb la psiquiatria i la branca sanitària, en general. El somni de la seva vida és continuar estudiant i arribar algun dia a ser una bona infermera. Però això és gairebé impossible atesa la seva situació de mare jove i l'horari que li imposa el seu tipus de treball. Per buscar un altre treball continua enviant el seu currículum a milers de llocs d'on, de vegades, la criden per fer-li una entrevista. Però quan saben que té 2 fills, ja no l'escolten de la mateixa manera i després no li donen la feina.

El seu últim treball "estable" va ser de cambrera al bar "El León Rojo" on va estar uns quants anys fins que li van estrènyer tant l'horari que va haver de deixar-ho per poder atendre bé els seus fills. Abans havia treballat cuidant nens amb problemes, i al Caypo de cuidadora. La seva experiència actual és bastant precària, ja que està netejant dues cases i la van fer fora d'una perquè va haver de faltar uns dies ja que l'Adrián va estar 11 dies ingressat a l'hospital. Les relacions amb la seva família són molt bones, però no tots entenen que estigui separada i que vulgui tirar endavant sola els seus fills. L'Enrique li passa una quantitat ínfima de diners al mes, cosa que no li permet mai anar folgada. El seu nivell de consum és bastant baix ja que ha de pagar el pis i mantenir dos nens, però no és això el que la preocupa. Ella em diu que no vol consumir més sinó sentir-se realitzada amb allò que, en realitat, li agrada: ajudar mitjançant el seu treball gent deficient i que això, a més, li permeti cuidar i gaudir dels seus nens, els seus fills.

Ella explica, sobretot a l'Adrián, que ell no pot portar roba de marca ni deixar tots els llums encesos, perquè tots han de ser curosos amb els pocs diners que tenen. El lleure de la Loli és bastant reduït, atès que la seva situació familiar i laboral no li permet

sortir com a ella li agradaria ni portar els seus fills a menjar a fora algun dia, o coses així. No vol resignar-se a la seva situació i, de fet, cada any decideix presentar-se a unes oposicions. Però sempre ha hagut de deixar-les a la meitat, per la feina i el cansament. Les seves aspiracions són aconseguir una feina estable que li permeti viure amb tranquil·litat i que els seus fills no siguin un problema a l'hora de trobar-la. A la Manola i a mi sempre ens anima perquè estudiem molt i ens renya si no ho fem.

5. LES ANADES I VINGUDES DEL JUANLU

Vaig començar a treballar als 15 anys en una joieria, fins als 16. Amb 17 anys vaig entrar a treballar en una botiga de recanvis de cotxes, de repartidor. Aquell any vaig deixar d'estudiar perquè els meus pares van tancar el lloc que tenien al Mercat del Sector Sud per un infart i la posterior operació de cor que va jubilar el meu pare.

Només vaig durar 6 mesos amb un contracte a temps parcial. Després vaig estar tres mesos a l'atur i més tard vaig començar a treballar a la cooperativa on vaig estar prop de 2 anys, sense contracte i fent unes hores per poder treure'm uns diners, que a l'estiu eren bastant més, per la terrassa que tenia la confiteria.

Quan la cooperativa es va dividir, vaig estar bastant desconcertat perquè em trobava enmig, entre els dos bàndols. Em plantejava buscar una altra cosa i per Setmana Santa vaig treballar a la cafeteria San Pablo a Carrera Oficial. Va arribar el començament de l'estiu, i el maig vaig començar a treballar els caps de setmana per les primeres comunions. De tot allò no vaig cobrar ni un duro. Després, per mitjà del meu amic Víctor, he aconseguit treballar els dissabtes fent reportatges de casaments i sóc l'ajudant del càmera. Però tot sense contracte i cobrant 3.000 ptes., per casament.

Al final de l'estiu vaig començar a anar a empreses de treball temporal i em van cridar alguns dies per mosso de magatzem, carregava guies als camions i després les repartia durant la setmana. Aquí ja tenia contracte, però es quedaven amb una part del meu sou. Per Nadal, vaig entrar a l'Eroski per la campanya de joguines, de novembre a gener, i vaig treballar d'assessor en un curs d'animador sociocultural: és el primer treball que he fet d'acord amb la formació que tenia. Dels anteriors, res del que havia fet no venia a tomb amb el que jo havia estudiat.

Però la necessitat de trobar un treball estable, i la situació a casa meua, em va fer agafar un tren i anar-me'n a Barcelona 2 mesos. Em feien un contracte d'oficial amb 6 hores al dia per 12.000 ptes., menjar i dormir pagats per l'empresa. Em va costar decidir-me perquè em demanaven que respongués en poques hores, i tot tan precipitat em feia por, suposo que li passarà el mateix a qui hagi de prendre una decisió així. Quan arribo a Barcelona veig que tot és molt diferent. Es treballen 12 hores de dilluns a diumenge, i les condicions de treball són molt precàries: els meus companys treballant com esclaus i l'amo vivint bé a Còrdova i mal pagant a tothom. L'experiència d'estar sol i els companys més grans que jo, m'obligaven a fer el cor fort per no enfonsar-me. Cada 15 dies anava a casa el cap de setmana. En tornar, em sentia molt trist i cada vegada feia més sovint aquests viatges.

Després del primer mes ens van enviar a Avilés. Pel que explicaven els companys i el que m'anava demostrant el meu amo, jo veia que no duraria més del que havia signat (2 mesos). Cada vegada estava més cremat: em sentia enganyat com un "xino" i l'amo no volia res més que diners i que no anéssim a casa, segons ell "per aprofitar el temps". Vaig tenir sort que la gent a Còrdova es va desviure per mi: la meua família, la gent del meu Moviment..., sempre hi havia algú que em trucava i això era una empenta per continuar i aguantar, ja que el treball em deixava molt cansat. Els últims 15 dies van ser els pitjors: ens van deixar allà sols a mi i a un company més gran de 49 anys, amb tres

fills a qui no he vist créixer i amb una depressió bastant important. Sense vehicle, sense diners a l'última setmana i amb el que el meu company m'havia contagiats, la mateixa depressió i agressivitat que ell tenia.

Per fi vaig tornar decidit a no renovar el contracte, perquè allò no era vida i, tot i que m'aportava uns quants diners, era poca proporció per com estava de lluny i ni cobria les meves aspiracions ni em realitzava com a persona. Aleshores em van oferir una millora de les condicions, però la vaig rebutjar.

L'experiència m'ha servit per a moltes coses: per recordar-me que els diners no ho són tot i que, igual que jo, encara hi ha massa gent que està amb unes condicions molt precàries.

“Algunes vegades tinc la sensació que visc per treballar, en lloc de treballar per viure. El meu pare, que treballa amb mi, no el veig durant tota la setmana, i els horaris m'obliguen a menjar sol, sense poder gaudir del dinar, l'hora que per mi és la millor d'una casa, perquè és quan s'expliquen les coses que has fet durant el matí i es comparteixen els esdeveniments dels altres.” (Kiko)

“Surto de casa meua a les 8 del matí i hi torno a les 9 del vespre. De dia puc arribar a recórrer de 150 a 200 km, és a dir, tot el dia assegut i conduint. A més, m'imposen un objectiu a complir, a l'any, pel que fa a vendes per a l'empresa; si no el compleixo m'acomiaden immediatament. Tot això em provoca estrès, trastorns d'ànim personal, inestabilitat amb la meua parella, amics, família...” (José Antonio)

“Van tancar la fàbrica i em vaig passar mesos i mesos a l'atur buscant qualsevol tipus de feina: cal *papear*.” (Raúl)

“Avui en dia, noto com el meu tarannà cristià m'ha servit per afermar la relació amb els meus companys i per créixer com a persona que opta pels altres, i s'oblida d'ell mateix per posar-se a disposició del Regne des d'alguna cosa concreta i petita com, per exemple, al matí -en un ambient d'alta competitivitat- saludar algú que no és una màquina ni un enemic, sinó un company de feina, fill de Déu.” (Rafa)

A la meua companya de feina i a mi ens van proposar la idea de compartir el treball com a única possibilitat de poder-nos quedar. A mi la idea em va semblar bona però, i a la meua companya? Em cohibia prendre una decisió, per respecte a ella. Al final em vaig decidir a parlar amb ella personalment i li vaig dir el que pensava. Per mi va ser un pas difícil, però sabia que l'havia de fer. Em va sorprendre la seva reacció, ja que no solament veia bé compartir el treball, sinó que em va agrair que l'ajudés a veure que treballar en diversos llocs l'estava consumint com a persona. Avui continuo treballant mitja jornada. Voldria expressar que aquesta experiència m'ha servit per valorar i viure la solidaritat en el treball.” (Cristina)

CONCLUSIÓ: AQUESTS, NO SÓN HOMES?

Volem intitular aquesta reflexió final amb la mateixa pregunta que Fray Antonio de Montesinos, el 1511, llançava a tota l'aristocràcia hispana acabada d'arribar al “nou”

món: “aquests, no són homes? Com és que esteu en tanta profunditat de son tan letàrgic adormits?”.

Aquests són homes com nosaltres. Tindran les seves culpes particulars, com nosaltres. I poden haver estat parcials en la descripció de les agressions que pateixen. Com també ho som nosaltres. Però fa falta estar molt adormit per no veure que la nostra prosperitat s’assenta en milers de situacions com les que hem trobat aquí. En definitiva, això és el que significa aquesta “competitivitat” que avui se’ns ofereix com la gran solució de tots els problemes.

I si aquests són homes, cal concloure en veu alta que Espanya “no va bé”. La bona marxa d’un país no es redueix a xifres macroeconòmiques ni a èxits esportius adormidors. Sinó que es mesura pels seus valors d’humanitat, de solidaritat, de justícia i d’igualtat de tracte i oportunitats per a tothom. Si abans es deia “d’allò que els ulls no veuen, el cor no se’n dol”, avui hauríem de cridar: “d’allò que els ulls *no volen veure*, el cor n’està en pecat”.

Dues coses criden l’atenció en diversos dels testimonis llegits. *Hi ha menys esperança* que abans. La desesperació, la urgència i la introjecció d’aquesta ideologia oficial que “això em passa per culpa meva” -amb la inseguretat que se’n deriva-, sembla que van portant a una mentalitat de “campi qui pugui”. En aquest terreny, ha estat una arma eficaçíssima l’argument tan repetit: “això és el que hi ha i si no t’agrada, te’n vas”. Una arma que converteix el contracte de treball en un autèntic “no-tracte”. I contra la que convé recordar un text de Lleó XIII a la primera encíclica social, que ja té més de cent anys: “si l’obrer, obligat per la necessitat o empès per la por d’un mal major, accepta sense voler-la una condició més dura, perquè la hi imposen l’amo o l’empresari, això és certament *suportar una violència contra la qual reclama la justícia*” (RN 32) Que quedi clar, doncs, qui ha començat amb les violències.

Però, alhora, com a dada molt positiva, no s’ha perdut, sinó que sembla que s’ha incrementat, *el sentit de la pròpia dignitat humana*. Un sentiment que s’ha anat gestant enmig de tants maltractes, i que pot arribar fins a la renúncia de determinades seguretats materials. Els pobres de la terra necessiten (evidentment) solucions materials i ràpides. Però, encara més, reclamen que es respecti la seva dignitat humana. Aquesta dignitat humana a la qual sembla que han renunciat les grans fortunes del planeta, substituint-la per la falsa dignitat dels diners, de l’ostentació, de les marques o dels dissenys.

Això explica el títol que vam escollir per al present Quadern. Perquè, en definitiva, el “treball escombraries” d’uns, no és més que el revers de la “dignitat escombraries” dels altres.

Cristianisme i Justícia
(setembre 2001)

QÜESTIONARI PER AL DIÀLEG

1. Coneixeu algun cas semblant, en el vostre entorn?

2. Creieu que en casos com aquests es pot parlar de “violència estructural” o “violència social” contra les persones que els pateixen?
3. Discutiu qui en pot tenir la culpa, d’aquestes situacions: els treballadors que són tots uns ganduls? Els amos que tots tenen mal cor? L’obsessió desmesurada per la competitivitat? La lògica perversa d’un sistema?...
4. Quin camí entreveieu perquè la societat vagi superant situacions que clamen al cel?